

Sborník ze semináře

Lesník 21. století

16. ročník

2023

Lesy a požáry, ohrožení nebo příležitost

Editor **Karel Matějka**

Sborník a další materiály k semináři, který se uskutečnil 9. 11. 2023 v Kašperských Horách, jsou dostupné na webu <https://www.infodatasys.cz/lesnik21.htm>

Okrašlovací spolek Zdíkovska
384 72 Zdíkov 235
IČO 26602628

Jaké faktory ovlivnily vznik a šíření požáru v NP České Švýcarsko?

Jakub Hruška^{1,2}, Přemysl Bobek³, Emil Cienciala^{1,4}, Jan Krajhanzl^{5,6}, Miroslav Trnka¹, Pavel Šamonil⁷, Jiří Zahradníček^{1,8} a kolektiv

¹ Ústav výzkumu globální změny AV ČR, mail jakub.hruska@geology.cz

² Česká geologická služba

³ Botanický ústav AV ČR

⁴ IFER – Ústav pro výzkum lesních ekosystémů

⁵ Institut 2050

⁶ Fakulta sociálních studií Masarykova Univerzita v Brně

⁷ Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví

⁸ Český hydrometeorologický ústav

Z klimaticko-meteorologického hlediska se náchylnost území celé střední Evropy k požárům dlouhodobě zvyšuje. Lesní požáry v Evropě v roce 2022 zasáhly zhruba 860 tisíc hektarů lesů. Podle indexu sucha (SPI-6) bylo sucho v srpnu 2022 v oblasti Českého Švýcarska nejintenzivnější za posledních 60 let. Měření přímo z území zasaženého požárem ukazují, že extrémně nízká vlhkost půd na holinách podporovala šíření požáru.

Modelové analýzy ukazují, že šíření požáru v NP České Švýcarsko nešlo v daných podmínkách jednoduše zabránit. Primární příčinou rychlého a v prvních dnech nevladatelného šíření požáru byly mimořádně příznivé podmínky, a to zejména vysoká rychlost větru, velmi nízká vlhkost dřevní hmoty a lesní hrabanky, vzduchu a půdy, a také vysoká teplota vzduchu v prvních třech dnech požáru. Zásadní je výsledek simulace, ve kterém jsou plochy souší nahrazeny po kůrovcové epizodě holinami, které by vznikly, kdyby došlo k vyklizení veškeré dřevní hmoty a na území byl travino-křovinový a travní typ vegetace. Hoření by na holinách probíhalo s podstatně vyšší rychlostí a intenzitou a je otázkou nakolik by se podařilo takový požár vůbec dostat pod kontrolu. Požár by se pravděpodobně i rozšířil na větší plochu, než tomu skutečně bylo.

Z terénní analýzy typu a způsobu hoření je patrné, že holiny byly překvapivě silně zasaženy požárem, a to i přes jejich „vyčištění“, tj. přes absenci stojících a ležících kmenů i potěžebních zbytků v podobě větví apod. Oheň také dokázal překonat všechny typy lesa. I v místech s nejvyšší silou hoření, zůstala vždy významná část ekosystému nezasažena ohněm, kde nejspíš zůstala zachována semenná banka. V krátkodobém horizontu lze očekávat prudký rozvoj bylin a trav, následovaný lesem tvořeným břízou, osikou, vrbou jívou a borovicí lesní. Využití přirozené obnovy jako hlavního procesu regenerace požárem zasaženého lesa je z vědeckého pohledu opodstatněné a v souladu se základním posláním NP.

Paleoekologická analýza ukazuje, že v celé oblasti se požáry vyskytovaly pravidelně od konce poslední doby ledové. Požárové události jsou častější v lesích s převahou jehličnatých druhů stromů (bory a smrčiny) a nejméně požárů bylo v dobách, kdy dominoval listnatý les (bučiny).

Jestliže příčinou požáru byla podle dostupných údajů lidská aktivita, pravděpodobně spojená s porušováním návštěvního řádu, v příštích letech je zásadní věnovat se v rámci prevence požárů personálním kapacitám strážní služby pro práci v terénu a požárním rizikům spojeným nadměrným turismem v některých lokalitách.

Podrobnější informace jsou obsaženy ve zprávě Hruška et al. (2022).

HRUŠKA J., BALEK J., BERANOVÁ J., BLÁHOVÁ M., BOBEK P., CIENCIALA E., HOMOLOVÁ L., KUDLÁČKOVÁ L., KRAJHANZL J., MOŽNÝ M., NOVOTNÝ J., PODĚBRADSKÁ M., TRNKA M., ŠAMONIL P., ŠTĚPÁNEK P., ZAHRADNÍČEK J., ZAHRADNÍČEK P. (2022): Jaké faktory ovlivnily vznik a šíření požáru v NP České Švýcarsko? - Ministerstvo životního prostředí ČR, 113 p. URL:
[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20220106-Vedci-zmapovali-pozar-v-Ceskem-Svycarsku-Majitele-lesu-se-z-nej-musi-ponaucit-Pro-prirodu-ale-znamena-probihajici-obnova-velkou-sanci/\\$FILE/Studie_faktoru_pozaru_Narodni_park_Ceske_Svycarsko.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20220106-Vedci-zmapovali-pozar-v-Ceskem-Svycarsku-Majitele-lesu-se-z-nej-musi-ponaucit-Pro-prirodu-ale-znamena-probihajici-obnova-velkou-sanci/$FILE/Studie_faktoru_pozaru_Narodni_park_Ceske_Svycarsko.pdf)